

FİLİBELİ VECDÎ DÎVÂNİ'NDA BALKAN YER ADLARI

PLACE NAMES MENTIONED IN VECDÎ'S POETS

Ntilek OSMAN*

Geliş Tarihi: 20.03.2018
(Received)

Kabul Tarihi: 27.03.2019
(Accepted)

ÖZ: Bulgaristan'ı batıdan doğuya bölen sıradağların adı olan Balkanlar, zamanla yarımadanın geneline adını vermiş ve bölge Balkanlar olarak anılagelir olmuştur. XIV. yüzyıldan itibaren Balkanlar'ı hâkimiyeti altına alan Osmanlılar, bu coğrafyada birçok alanda olduğu gibi sanat yaşamında da önemli değişimler yaratmış, izler bırakmıştır. Osmanlı döneminde sanat hayatında görülen canlanma edebiyat alanında da olmuş ve Balkan coğrafyası, Klasik Türk Edebiyatı'nın gelişiminde etkin bir rol oynamıştır. Özellikle döneminin kültür merkezi olarak gelişen pek çok farklı Balkan şehri ve yerleşim biriminde çok sayıda şairin yetişmesine imkân verilmiştir. Üsküp, Selanik, Sofya, Manastır ve Belgrad gibi şehirler Osmanlı Devleti'nin bölgedeki önde gelen kültür merkezleri olarak öne çıkarken, Serez, Filibe ve Vardar Yenicesi (Yenice-i Vardar) gibi taşra şehirleri de bu alanda önemli gelişmelere şahitlik etmiş, edebiyat sahasında yetişen önemli sayıda şaire evsahipliği yapmıştır. Şuarâ tezkirelerinden elde edilen bilgiler Filibe'de, çalışmamızda dîvânını incelediğimiz Vecdî'nin de aralarında yer aldığı 23 şairin mevcudiyetine işaret etmektedir. Bu makalede dîvân şiirinin Balkanlar'daki gelişimi ve bugün Bulgaristan sınırları içinde olan Filibe şehrinin bu süreçteki önemine değinilmiştir. Bu bağlamda Vecdî mahlasını alan Abdurrahman'nın hayatı, edebî kişiliği ve eserleri anlatılmıştır. Çalışmanın devamında, Rumelili dîvân şairi Filibeli Vecdî'nin dîvânında geçen Balkanlar ve Rumeli'ne dair yer adları tespit edilmiştir. Sonuç bölümünde ise, tespit edilen yer adlarının Vecdî'nin şiirlerinde hangi vesileyle kullanıldığı tahlil edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Abdurrahman Vecdî, Filibe, Balkanlar, Yer Adları.

ABSTRACT: The Ottomans brought very important changes in art as other areas in the Balkans since they began to rule from the 14th century onwards. The revival in art that occurred during the Ottoman era happened in literature and such phenomenon played important role in the extending of classical Turkish literature. Particularly, cities that became cultural centres paved the way for emerging huge number of poets. As Skopje, Thessaloniki, Sofia, Bitola and Belgrade appeared as cultural centres of the Ottoman Empire in the Balkans, Serres, Plovdiv and Vardar Yenicesi (Yenice-i Vardar) also were important places for literature and became home for many poets. The Poet Tazkiras shows that in Plovdiv, including Vecdî 23 poets lived. This study will show the importance of Plovdiv in classical Turkish literature in the Balkans will be looked. In this context, the literature life of Abdurrahman and his poets/works will be discussed. Then, the reasons of why such cities were mentioned in his poets would be analysed.

Keywords: Abdurrahman Vecdî, Plovdiv, Balkans, Place Names.

* dilekao@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-1541-3348.

1. GİRİŞ

Balkan dağları, Avrupa'nın güneydoğusundaki Balkanlar ya da Rumeli olarak anılan yarımada adını veren, batı doğu istikametinde Bulgaristan'ı ikiye bölen sıradağlardır. Bu sıradağların adı olan Balkan, zamanla tüm bölgeyi tanımlamak için kullanılır olmuştur.

Balkanlar, XIV. yy.'dan başlayarak XV. ve XVI. yy.'larda batıya doğru süren Osmanlı Devleti'nin fetih dalgası esnasında, iskân siyasetinin etkisiyle Türkleşip İslamlaşmış, ortaya çıkan çok sayıda Türk köy, kasaba ve şehirleri gibi yerleşim yerinin adı da Türkçe olmuştur.

Balkanlardaki Türk hâkimiyeti döneminde bilim, kültür ve sanattaki gelişmelerin yanı sıra, Türk dili de bir medeniyet göstergesi olarak toplumdaki önemli yerini almıştır. Büyük bölümü Balkan şehirleri doğumlu olan dîvân şairleri, dilin kullanımında ve gelişiminde, Osmanlı coğrafyasında ortaya çıkan kültüre ciddi katkı sağlamıştır.

Dîvân şairlerini doğum yerleri bakımından değerlendiren İsen'in sınıflandırmasında, Osmanlı Devleti'nin geniş sanat ve kültür coğrafyasında Balkanlar ve Rumeli sahasında yetişen önemli sayıda şairin varlığına işaret edilmektedir.

Bu sınıflandırmada, döneminde Osmanlı Devleti'nin bölgedeki önde gelen kültür merkezlerinden olan Üsküp, Selanik, Sofya, Manastır ve Belgrad gibi şehirlerinde yetişen şairlerin yanında, Serez, Filibe ve Vardar Yenicesi gibi taşrada yetişen çok sayıda şair olması dikkati çekmektedir.

Milattan önce 342'de Makedon kralı II. Filip (Filippos/Phillippe) tarafından kurulan Filibe, Romalılar ve Bizanslıların ardından Bulgar Hanı Malamir (831-836) tarafından kendi topraklarına katılmıştır. Şehrin 1364 tarihinde Lala Şahin Paşa tarafında fethedilmesiyle Filibe, Osmanlılar zamanında önemli ticari ve ekonomik merkezlerden biri olmuştur. XV. yy'dan itibaren ise Anadolu'dan getirilen Türk ailelerin yerleştirildiği Filibe, Rumeli beylerbeyliğinin merkezi haline gelmiştir. Özellikle XVI. yy.'da bir kültür merkezi görüntüsüne kavuşan Filibe'nin çok şair yetiştirmesi ile bu kültür merkezi olma özelliği birbirini etkileyen faktörler olarak yorumlanmaktadır. Zira şiirin, ilham kadar eğitim ve teknik işi olduğundan hareketle, o dönem için düzenli eğitimin verildiği medreseler ve özel hocaların da ancak önemli ve merkezi şehirlerde bulunabileceği muhakkaktır. İşte Filibe doğumlu şairlerin en çok ilmiye sınıfına ait meslekten olmaları da bu düzenli eğitimi alabildiklerine işaret etmektedir.

Günümüzde Bulgaristan sınırları içinde yer alan şehirlerde yetişmiş pek çok şairin varlığı tespit edilmiştir. Şuarâ tezkirelerinden elde edilen bilgiler, 85 şairin bugünkü Bulgaristan sınırları içinde doğduğuna, Filibe'de ise çalışmamızda dîvânını inceleyeceğimiz Vecdî'nin de aralarında bulunduğu 23 şairin mevcudiyetine işaret etmektedir.

2. FİLİBE DOĞUMLU DİVAN ŞAİRLERİNDEN ABDURRAHMAN VECDÎ

Dîvân edebiyatının adeta geleneksel bir meselesi olan şairin kendine aldığı mahlas, şairin şiirde kullandığı isim olarak tanımlanabilmektedir. Mahlaslar, belli bir yaşa geldikten sonra şairler tarafından bilinçli bir yönelimle tercih edilebilmesi yönüyle şairin mizacına ve psikolojisine ışık tutmaktadır. Yine şairin kimliğini belirtmesi bakımından doğum yeri gibi coğrafi yöreler de mahlas olarak seçilmekte, zaman zamansa aynı mahlasın birden çok şair tarafından kullanıldığına Filibeli Vecdî örneğinde olduğu gibi rastlanılmaktadır.

Tezkireler ve kataloglar incelendiğinde aynı yahut farklı dönemlerde Vecdî mahlasını kullanmış 9 şaire rastlanmakta; bunlardan en meşhuru olarak 17.yy.'da yaşamış İstanbullu Boğuk Mustafa Ağa'nın oğlu Abdulkakî Vecdî'ye ve bu Vecdî ile sıklıkla karıştırılan Vecdî'lerden bir diğeri olarak 17. yy. başlarında vefat eden Abdurrahman Vecdî'ye dair bilgilere ulaşılmaktadır.

Daha önce Bezmî mahlasını kullandığı bilgisi aktarılan Abdurrahman Vecdî'ye Vecdî mahlasının, mahlas ricası ile yazdığı manzume üzerine çağdaş Âşık Çelebi tarafından verildiği de Abdurrahman'ın kendi ifadeleriyle aktarılmaktadır.

Şairden Vecdî mahlasıyla bahseden iki isimden Kaf-zâde Faizî, adını Dervîşzâde Abdurrahman Vecdî ölümünü ise 1008/1599 olarak belirtirken, Mehmed Süreyyâ şairin Filibeli olduğu ve III. Mehmed (Sultan Mehmed-i Sâlis) döneminde (1003/1595-1012/1603) döneminde öldüğü bilgisini vermektedir (Kavruk ve Selçuk, 2009, s.3-4). Kâf-zade'nin verdiği tarih Mehmed Süreyyâ'nın bu ifadesi ile desteklenirken, Vecdî'nin mecmuasında yer alan 1004/1595 tarihli Sadrazam İbrahim Paşa'ya yazılmış manzume ve 1005/1596 tarihli Eğri'nin fethine dair manzume şairin 1594 - 1595 yıllarında yaşadığını göstermekte, dolayısıyla ölümüyle ilgili 1008/1599 tarihinin kabul edilebilirliğini güçlendirmektedir.

Şairin adıyla ilgili olarak Âşık Çelebi tarafından Abdullah zikredilmekte; yine Kınalı-zâde şairi, Kadı Dervîş Çelebi'nin Abdullah adlı oğlu olarak tanıtp ahali tarafından Topal Kadı lakabıyla bilindiğini belirtse de Vecdî'nin mecmuasında adını Abdurrahman olarak açıkça yazdığı bilgisi mevcuttur.

Bu bilgiler ışığında Filibeli Abdurrahman Vecdî hakkında; dönemin Sofya kadısı görevindeki Dervîş Çelebi'nin oğlu olduğu, önceleri Bezmî mahlasıyla şiirler yazarken Âşık Çelebi'den talebi üzerine kendisine Vecdî mahlasının verildiği, aynı zamanda Dervîş-zâde Topal Kadı olarak da tanındığı ve Sultan III. Mehmed hükümdarlığının ilk yıllarına denk gelen 1008/1599 senesinde vefat ettiğine dair kanaatler netlik kazanmaktadır.

İyi bir eğitim aldığı, şiirlerindeki Arapça ve Farsça kullanımından hareketle bu dillere hakimiyetinin olduğu anlaşılan, müderrislik ve kadılık görevlerinde bulunan Vecdî'nin hayatının büyük bölümünün Balkanlarda geçtiği; Florina,

İbra'îl, Uzuncaova, Karin-âbad, İvrace, Dubniçe ve Peçuy'da kadı olarak görevlendirildiği tespit edilmektedir.

Kavruk ve Selçuk, Filibeli Vecdî ve Dîvân'ı isimli eserde Vecdî'nin şiirleri üzerinde yaptıkları tahlillerde, şairin edebî kişiliği, sanatı ve eserleriyle ilgili bir çerçeve çizmektedir. Bu değerlendirmelerin ışığında Vecdî, dönemin idarî kadroları ile özellikle de üst düzey yöneticilerle irtibatı olan hatırı sayılır saygın bir kişi olmasının yanında edebî açıdan şiir tekniğini iyi bilen, manzumelerinde ve mensur metinlerinde kullandığı sade ve açık anlatım diliyle yaşadığı döneme dair gözlemlerini herkesin anlayabileceği şekilde yansıtan bir şair olarak ön plana çıkmaktadır.

Diğer yandan Gümüş ise Vecdî'nin şair ve şiir anlayışını incelediği Filibeli Vecdî'nin Poetikası adlı çalışmasında, Rumelili, diğer bir deyişle Balkan kökenli bir şair ve devlet adamı olarak Vecdî'nin gözünden şairin ve şiirin nasıl tanımlandığına dair bilgi vermektedir.

Buna göre Vecdî'yi, "sosyal hayatta gördüğü olumlu ve olumsuz durumları eserine yansıtan bir şâir" olarak öne çıkaran Gümüş (2017:75), şiir hakkındaki düşüncelerinin şekillenmesinde ise Vecdî'nin "devlet yönetiminde görev alan bir şair" olmasının belirleyiciliğine vurgu yapmaktadır (Gümüş, 2017:77).

Vecdî'nin şair ve şiir hakkındaki düşüncelerine, şairlik vasfını benzettiği öğeler ve şiiri benzettiği öğelerin sıralanmasıyla oluşturulan Tablo 1'de de dikkat çekilmektedir.

Tablo 1: Filibeli Vecdî'nin Şair ve Şiir Anlayışı

Filibeli Vecdî'nin Şair Anlayışı	Filibeli Vecdî'nin Şiir Anlayışı
hak ve adaleti yazan kişi	hakikât
duâ-gûy	Duâ
âciz	alçakgönüllülüğün ifâdesi
ağlayan kişi	yağmur
ilhâm melekesi bekleyen kişi	-
anlayışlı	anlam yönünden zengin
lafı fazla uzatmayan kişi	sade, kısa, öz
hoş sözler söyleyen nüktedan, hoş-hâne	Muamma
aşkî tefsir eden müfessir	Âyet
papağan, tûtî tab'	şeker-çeşni
beyaz bulut	Yağmur
Dalgıç	İnci
bülbül	inleme ifâdesi
büyücü	-
kasap	kısa, öz
sırr-ı râz etmeyen	sır, nihân
-	âb-dâr (sulu, sâf, akıcı)

3. FİLİBELİ VECDÎ'NİN İZİNDE BALKAN ŞEHİRLERİ

3.1. Dubniçe

Osmanlı Devleti döneminde Rumeli eyaletinin Köstendil sancağına bağlı kazâlardan biri olan Dubniçe, Bulgaristan'ın başkenti Sofya'nın güneyinde Dubnitsa adı ile kurulmuş tarihi bir şehirdir.

Şair aşağıdaki beytinde, kötü idareten dolayı sıklıkla kadı değişikliği yapılan Dubniçe'nin adının yedi olarak anıldığına dair söz oyunu yapmıştır:

*“Oldugiyçün kazânuñ adı yedi
Hâtif-i gayb bir latîfe didi
Bir yıl u dört ay içre Dubniçe'nüñ
Yedi oldı kuzâtnuñ ‘adedi”*

3.2. Eğri

Eğri de şairin Divân'ında bulunan yer isimlerinden biridir. Osmanlı Devleti'nin (1596-1687) eyalet merkezlerinden biri olan şehir, Eger adı ile bugünkü Macaristan sınırları içinde yer almaktadır.

Şair, Eğri serdarına eğri bir yan bakışın yeterli olduğunu, oka bile gerek olmadığını o köpeğe, köpek vuran beyin yeteceğini söylemiştir. Şair, Eğri serdarını aşağılayıp onu köpeğe benzetmiştir:

*“Egri serdârına egri nazaruñ kâfidür
Tîr lâzım degül ol kelbe yeter seg-zen beg”*

3.3. Eflak ve Boğdan

Bugünkü Romanya'nın güney kısmını oluşturan Eflak, Osmanlı Devleti döneminde özel bir idari statüye sahip bölgenin adıdır. Boğdan ise yine Romanya'nın bugünkü Moldova bölgesine Osmanlı Devleti döneminde verilen addir. Şair, Ferhad Paşa için yazdığı kasidenin aşağıdaki beytinde Paşa'nın Eflak'ı büyüleyip, Boğdan'ı mamur ederek burayı feth ettiğini bildirmektedir:

*“Eflak'ı itdi teshîr Bogdan'ı kıldı ta'mîr
Ol mîr-i nîk-tebîr feth itdi bu bilâdi”*

3.4. Kabrova

Vecdî Dîvân'ında köy (karye) olarak belirtilen Kabrova, bugünkü Bulgaristan sınırları içinde olan Gabrovo'dır. Şehrin tarihi incelendiğinde, 1662'de bölgeden geçen ilk yabancı seyyah olan Evliya Çelebi'nin de Gabrova'dan bahsettiği bilgisine ulaşılmakta, 1856-1908 tarihleri arasındaki salnâmelerde ise Tırnova nâhiyesine bağlı kazâ olduğu kaydı yer almaktadır.

Şair, aşağıdaki beyitte Balkan dağlarını geçip (Cebel-i Balkan), Kabrova'ya ulaştıklarını ifade etmiştir:

*“Şiddet-i tag-ı belâdur n'idelüm n'eyleyelüm
Kabrovası'na varınca ne çekersek çekelüm”*

3.5. Karın-âbâd

Vecdî'nin divânı incelendiği zaman şiirlerinde geçen Balkan yer isimlerinden biri Karın-âbâd'dır. Bugün Bulgaristan sınırları içinde yer alan ve

Karnobat olarak adlandırılan Karın-âbâd, Osmanlılar tarafından Anadolu'dan Yörük gruplarının iskân ettirilmesiyle kurulmuş bir yerleşim birimidir.

Şair, “Mutsuz gönle senin gibi bir şahı yakın ettiği için Karın-âbâd'a her zaman mutlu olsun dersem buna şaşılır mı?” diyerek karın ve âbâd kelimelerinin birleşmesiyle oluşan Karın-âbâd vilayetine kelime oyunları ile birlikte yer vermiştir:

*“Sen şehi çünkü karın itdi dil-i nâ-şâda
 Her dem âbâd ola dirsem n'ola Karın-âbâd'a”*

Şair, dertli gönlünü dualarla, selamlarla anarak mutlu ettikleri için Karın-âbâd'ın tüm halkının mutlu olmasını dilemiştir. Şair bir önceki örnekte olduğu gibi burada da yer “Karın-âbâd” kelimesindeki âbâd kelimesine dikkat çekmiştir:

*“Tahiyât ile aınmışlar dil-i gamgînüm idüp şâd
 İlâhî cümle halk ile Karın-âbâd ola âbâd”*

3.6. Peçuy

Osmanlı Devleti döneminde Peçuy olarak adlandırılan şehir ise, bugünkü Macaristan sınırları içinde Peç adıyla mevcuttur.

Şair şiirlerinin birinde Dubniçe kadısı olarak görev yaptığı dönemde azledilip Peçuy'a gönderilmesi üzerine, bu olayda sorumlu gördüğü kazaskeri Sadrazam Ferhat Paşa'ya cesurca şikâyet edebilmiştir:

*“Abd-i kemîne dahı Dubniçe kâdısı iken
 Virmiş Peçuy kazâsın olmış cefâya hâdi”*

Şair, Peçuy'a gelmesiyle adeta susamış gönüllerin suya ulaştıklarını ifade etmiştir:

*“Bi-hamdi'llâh kim geldüñ Peçuy'a
 Sanasın teşne-diller irdi suya”*

3.7. Plevne

XV. yy.'da Osmanlı Devleti zamanında kurulan ve Osmanlı idari yapısında Rumeli eyaletinin Niğbolu sancağına bağlanan Plevne, bugünkü Bulgaristan sınırları içinde yer almaktadır.

Şair Dîvân'ındaki bir beyitte renk değiştirerek nice renge büründüğünü, çeşitli sıfatlar takındığını sonunda ise Plevne'nin nasip olduğunu ifade etmektedir:

*“Televvünlerle girdük nice levne
 Nasîb oldı civârunda Plevne”*

3.8. Rudnik ve Belgrad

Şair aşağıdaki beyitte ise Rudnik ile birlikte Belgrad kazâsına yer vermiştir. Bugünkü Sırbistan'ın başkenti olan Belgrad, Kuzey ve Orta Avrupa'nın Karadeniz ve Ege denizine bağlayan yol üzerinde olması nedeniyle geçmişten günümüze önemli bir yerleşim merkezi olmuştur. İlk defa II. Murad zamanında kuşatılan şehir Kanûnî'nin Macaristan seferi sonunda 1521'de fethedilmiş, 1541'de Budin'in alınışına kadar Osmanlı Devleti'nin Avrupa içlerine doğru yürüttüğü fetihlerin önemli bir askeri üssü olmuştur.

Vecdî'nin divânında geçen Rudnik ise Osmanlı Devleti döneminde, Rumeli eyaletinin Manastır vilayetinde bugün Yunanistan sınırları içindeki Florina sancağının kazâlarından biridir.

Şair, devlet erkânı tarafından geçirdiği zor zamanlardan sonra Rudnik kazâsına gönderildiğini ifade etmiştir. Şair terk ettiği yerde büyük sıkıntılar yaşadığına dikkat çekmek için orayı Hz. Yakub'un Hz. Yusuf'un hasretiyle ağladığı hüznler evi olarak tasavvur etmiştir:

*"Bir aydan soñra tebdil itdiler Rudnik kazâsına
Belgrad'a sefer kıldum bırakdum beyt-i ahzânı"*

3.9. Vidin ve Budin

Şair'in beyitlerinde çeşitli vesilelerle Vidin ile Budin'i de andığı görülmektedir. Bugünkü Bulgaristan'ın kuzeybatısında yer alan ve tarihi bir şehir olan Vidin, Osmanlı idaresi döneminde Osmanlı Devleti'nin kuzey sınırını koruyan bir kale işlevi görmesi nedeniyle öneme sahiptir.

Budin ise Bugünkü Macaristan'ın başkenti olan Budapeşte'nin bir bölümüne Osmanlı Devleti zamanında adını veren eyalettir. Şair, aşağıdaki beytinde düşmanı köpekler şeklinde nitelendirirken memduhunu köpekler karşısında cenk eden bir aslana benzetmektedir. Beyitte Budin gazileriyle birlikte Vidin'de kâfirlerin bozguna uğratıldığı söylenmektedir:

*"Budın gâzîleri birle Vidin'de kırdı küffârı
Kilâb ile 'aceb ceng itdi ol şîr-i neyistânî"*

Şair, aşağıdaki beytinde Vidin şehrinin elden gittiğini söylemiş ama sultanının sağ olmasını dilemiş, ona dua etmiştir. Sultanının kendisine sunacağı lütfuyla da kederinin sevince döneceğini ifade etmiştir:

*"Gittiyse Vidin n'eyeye sultânım ola sag
Lutfuñ olıcak Vecdî'ye tag üsti olur bâg"*

"Dağ üstü bağ" sözünün kalıplaşmış olarak kullanıldığında Dîvân şairlerinin bu deyimini "yaraların iyileşmesi" yarelerin güle dönmesi" gibi düşündükleri ortaya çıkar. Hatta A. Talat Onay'a göre "Dağ üstü bağ tutmak" deyimini "kederden sevince, zaruretten refaha intikal gibi manalarda" kullanılmıştır. Dağ üstü bağ deyimini dîvân şairleri cihetinden keyif, çıkarmak, haz duymak, zevk almak, tadını çıkarmak manalarına geldiği anlaşılır.

3.10. Yenice / Yenice-i Vardar

Bugünkü Yunanistan sınırları içinde kalan ve Giannitsa adıyla anılan Yenice / Yenice-i Vardar, Gazi Evrenos Bey tarafından XIV. yy.'ın sonlarında kurulmuştur. Dîvân edebiyatında eser veren pek çok şair ve yazarın yetiştiği bölge olarak ön plana çıkmıştır.

Şair aşağıdaki beytinde Yenice'yi anmıştır. Yenice gençlerinin (güzellerinin) geçici dünyaya istekli olduklarını söylemektedir:

*"Fenâya mâ'il olur Yeñice tâzeleri
Letâfet üzredür âb u hevâsı Vardar'uh"*

4. SONUÇ

Vecdî Divânı'ndan seçilen örnek beyitler şairin yaşadığı coğrafyayı şiirine çeşitli vesilelerle yansıttığını göstermektedir. Şair bu yer isimlerini genellikle gerçek anlamlarıyla, memduhunun zaferlerinden yahut bir yeri fethetmesinden bahsederken kullanmıştır. Bununla birlikte şairin, yaşamından kesitler sunarken de özellikle hayatı boyunca Balkanlar'ın değişik bölgelerinde vazifelendirildiği kadılık göreviyle ilgili bahislerde yine Dubniçe, Florina, İbra'il, İvrace, Karin-âbâd, Uzuncaova ve Peçuy şehirlerini dile getirdiği görülmektedir.

Öte yandan şair, Balkan coğrafyasının simgelerinden olan Meriç ve Vardar nehirleriyle ilgili tasvirleriyle de anlatımını zenginleştirmektedir. Bu bağlamda, şairin Meriç tasviri oldukça dikkat çekicidir. Meriç'in suyu sıcak, kumu pirinç, balığı iri yarı, olarak güneş ateş ve tencere de tuzlu zemin olarak tahayyül edilmiştir. Şair, Meriç'i anlatırken adeta ateş üstündeki tencerede pişen bir balık yemeği resmetmiştir:

*“Suyu ıssı kumu pirinç balığı tehmtenî
 Âftâb âteş ü tencire zemîn-şûr u Meriç”*

Yine Vardar'ın havasının ve suyunun güzelliğini ise;

“Letâfet üzredür âb u hevâsı Vardar'uhn” mısrasıyla anlatmıştır.

Hayatının büyük bir kısmını Balkanlar'da geçirmiş olan Vecdî'nin Divân'ı incelendiğinde, söz konusu coğrafyada günümüzde çoğu şehirleşmiş olarak mevcudiyetini sürdüren önemli sayıda yer adı ile bazı kazâ ve sancak isimlerinin zikredildiği dikkati çekmektedir.

Buna göre Belgrad (Sırbistan), Dubniçe (Bulgaristan), Egri (Eğri, Eger - Macaristan), Florina (Yunanistan), Filibe (Bulgaristan), İbra'il (Braila - Romanya), İvrace (İvraca, Vratsa - Bulgaristan), Kabrova (Palanka, Gabrovo - Bulgaristan), Karin-âbâd (Karnobat - Bulgaristan), Peçuy (Peç - Macaristan), Semendre (Smederevo - Sırbistan), Selanik (Thessaloniki - Yunanistan), Siroz (Serez - Yunanistan), Sofya (Bulgaristan), Uzuncaova (Uzuncovo - Bulgaristan), Vardar Yenicesi / Yenice (Giannitsa - Yunanistan), Varna (Bulgaristan), Vidin (Bulgaristan) ile dönemin kazâlarından Petriç (Bulgaristan), Plevne (Pleven - Bulgaristan), Rudnik (Makedonya) ve Usturumca (Strumica - Makedonya) bugün farklı Balkan ülkelerinin sınırları içinde kalan şehirler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ayrıca, Osmanlı Devleti'nin idari yapısı içindeki sancak merkezlerinden olan Budin (bugünkü Macaristan), Eflak - Boğdan (bugünkü Romanya), Serem (bugünkü Hırvatistan ve Sırbistan), Sigetvar (Zigetvar, Szigetvar - Macaristan) ve Silistre (Silistra - Bulgaristan) de farklı bahislerde şair tarafından kayda alınmıştır.

KAYNAKÇA

- Çeltik, Halil, “Divan Sahibi Rumeli Şairlerinin Şiir Dünyası”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara 2004.
- Dencheva, Lalka, “Gabrovo And Gabrovians In The Travel Accounts Of Foreigners (XVII-XIX C.)”, UNITECH International Scientific Conference, Gabrovo 2010, s.235-242.
- David, Geza, “Budun”, İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 6, İstanbul 1992, s.344-348.
- David, Geza, “Eğri”, İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 10, İstanbul 1994, s.489-491.
- Gümüş, Kudret Safa, “Filibeli Vecdî'nin Poetikası”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 10, Sayı 48, Şubat 2017, s.74-81.
http://www.edebiyatvesanatakademisi.com/edebiyat-terimleri-mazmunlar/dag-ustu-bag-siirimizde-dag-ustu-bag-tutmak-5007.aspx#_ftn2, Erişim Tarihi: 07.08.2019.
- İsen, Mustafa Ötelerden Bir Ses, Divan Edebiyatı ve Balkanlarda Türk Edebiyatı Üzerine Makaleler, 1. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara 1997.
- Karpat, Kemal, “Eflak”, İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 10, İstanbul 1994, s.466-469.
- Kavruk, Hasan, Selçuk, Bahir, Filibeli Vecdî ve Dîvân'ı, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü Kültür Eserleri, Malatya 2009.
- Kılıç, Filiz, “Kültür Tarihimizde Filibe ve Filibeli Divan Şairleri”, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi, Sayı: 43, Yıl: 2007, <http://www.hbvdergisi.gazi.edu.tr/index.php/TKHBVD/article/view/942/931>, Erişim Tarihi: 13.01.2018.
- Kiel, Machiel, “Karinâbâd”, İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 24, İstanbul 2001, s.490-492.
- Kiel, Machiel, “Plevne”, İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 34, İstanbul 2007, s.302-303.
- Kiel, Machiel, “Vidin”, İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 43, İstanbul 2013, s.103-106.
- Kiel, Machiel, “Yenice-i Vardar”, İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 43, İstanbul 2013, s.445-448.
- Özcan, Abdülkadir, “Boğdan”, İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 6, İstanbul 1992, s.269-271.
- Sandor, Papp, “Peçuy”, İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 34, İstanbul 2007, s.214-216.

Sezen, Tahir, Osmanlı Yer Adları, T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Genişletilmiş 2. Baskı, Yayın No: 26, Ankara 2017.
 Zomolo, Divna Djuric, "Belgrad", İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 5, İstanbul 1992, s.407-409.

EK

Harita 1: Filibeli Vecdî Dîvânı'nda Balkan Yer Adları